

פרק ט"ו

יחידה 34 - נקמת שמשון בפלשתים (א'-ח')

53 ספר שופטים | פרק ט"ו

פרק ט"ו

שני מעשים נוראים		מעשי השופטים				המשך הכיבוש
פילגש	פסל מיכה	השופטים האחרונים	השופטים הראשונים	דבורה	דבורה	
בבעה	שמשון	יתח	אבימלך	דעון	דבורה	א-ב
יט-כ"א	יז-יח	יג-יד	ט	ז-ח	ז-ה	ב-ג

יחידה 34 - נקמת שמשון בפלשתים (א'-ח')

1. באיזו תקופה בשנה חזר שמשון אל פלשתים כדי לבקר את אשתו? מה הוא הביא בעבורה?

2. כיצד ניסה אביה לפייס את שמשון (לאחר שנתנה למרעו)?

שאלת השיבה: חשבו, מדוע נקם שמשון בכל הפלשתים על מעשה שעשה פלשת' אחד (אביה של אשתו)?

3. לפיכם תמונה של שועל. התוכלו לשער מדוע השתמש שמשון בנקמתו דווקא בשועלים?

4. "וַיֵּן אוֹתָם שׁוֹק עַל יָדָךְ מִכָּה גְדוֹלָה". הסבירו.

5. היכן התיישב שמשון כשחזר?

כאן מילים:

- "ישק" - לשון זכרה והשנית.
- "עדיש" - התבואה שנקברה.
- "קמה" - התבואה הגדלה עוד בקרקע.
- "שוק על ידך (סמך ח) - מכה רבה וקשה.
- "מקיי" (סמך ח) - קן סלע.

הקדמה

שמשון נישא לאישה הפלשתית. 'מרעיו' מגלים את פתרון היחידה באמצעים פסולים, שמשון נוקם בפלשתים וחוזר לביתו בכעס רב. אשת שמשון נלקחת ממנו וניתנת לאחד ממרעיו, ושמשון לא ידע על כך כלל.

ימי הקציר - התקופה שבה אנו נמצאים הנה הימים שבין פסח לשבועות, ימי קציר חיטים שבהם קוצרים את התבואה.

כיוון שבני האדם מתבססים על חקלאות, הן מבחינת הפרנסה והן מבחינת המזון לכל השנה, חובה עליהם לנהוג במשנה זהירות. פגיעה בחקלאות מצד גורמים חיצוניים, כמו בעלי חיים או שריפות, עלולה להביא אותם לסכנת מוות ברעב וכד'.

השועלים - כדי לפגוע בפלשתים שמשון משתמש בשועלים, המאופיינים בחוטמם הארוך והצר ובזנבם הפרוותי. השועלים טורפים עופות, חרקים, מכרסמים, ביצים ופירות, ובקרבת מקומות יישוב הם ניזונים משאריות מזון של בני אדם. הם פעילים בלילה ובשעות הבוקר המוקדמות. במשך היום הם מסתתרים במחילות שחפרו או שמצאו. כמעט בלתי אפשרי לאלף שועלים, למרות העובדה שהם חיים בקרבת בני האדם.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

1. מה ניתן ללמוד מהיחסים בין שמשון לאביה של אשתו על היחסים הכלליים בין הפלשתים לעם ישראל?
2. מדוע שמשון נוקם בפלשתים דווקא באופן זה ולא מסלק את הפלשתים?

אפשרויות למענה ולדיון

כשחוזר שמשון לתמנתה הוא מוצא מציאות חדשה שכלל לא ציפה לה. אשתו נלקחה מעמו. דו-השיח בין אביה לשמשון משמש כראי למציאות היחסים בין ישראל לפלשתים. הפלשתים שולטים בשטחים נרחבים בארץ ישראל ועם ישראל משועבד להם. בנוסף, השפעתם התרבותית מחלחלת לתוך עם ישראל. נישואין לאישה הבאה ממשפחה פלשתית נידון מראש לכישלון כיוון שנישואין פירושים הדדיות - בדיוק ההפך מהיחסים בין הפלשתים לישראל, שבהם כל צד רוצה למשוך לכיוון שלו. לכן בפסוקים אלו אנו מוצאים בגידות רבות המביעות חוסר נאמנות בין הצדדים. אביה של אשת שמשון בוגד בשמשון, אנשי הפלשתים בוגדים באשת שמשון ובאביה, ושמשון בוגד בפלשתים. שמשון נוקם לבדו בפלשתים. הוא יודע שאינו יכול לכבוש את השטח ולסלק את הפלשתים, ולכן לא נותר לו אלא לפגוע בשטחים שנמצאים בשליטתם. שמשון עוזב את תמנתה ועובר לסלע עיטם אשר בנחלת שבט יהודה, דרומית לעיר בית לחם.

המסרים העולים מן היחידה

רדיפה אחר הצדק - שמשון חש שאבי אשתו לא מתנהג כלפיו בצדק לאחר שעשק ממנו את האישה שעמה הוא נישא. חשוב לציין, שאין הצדקה לפעולתו של שמשון (אלמלא שיקוליו הנוספים לפעול כך נגד הפלשתים).

הצעות להמחשות ולהרחבות

ניתן לבקש מן התלמידים לנסות ולצייר את מעשהו של שמשון.

יחידה 35 - הסגרת שמשון לפלשתים ומכת שמשון בלחי חמור (ט'-כ')

55 ספר שופטים | פרק ט"ו

9. שמשון הגיע אסור בעבותים, הפלשתים הוכרעו. תארו מה קרה.

10. שמשון אמר: "בלחי החמור חמור חמורנים", זוהי מליצה נאה לזכור את הנס. הסבירו.

11. "ויקרא אל ה'" - על מה פנה שמשון לה, וכיצד נענה?

12. מי אמר למו:

א. "למה עליכם עלינו?"

ב. "לאסוך ירדנו?"

ג. "המות לא נמיתך?"

ד. "לאסור את שמשון עלינו?"

ה. "ועתה אמות בצמא ונפלותי ביד הערלים"

54 ספר שופטים | פרק ט"ו

יחידה 35 - הסגרת שמשון לפלשתים ומכת שמשון בלחי חמור (ט'-כ')

הביטו בכופה שלפניכם וענו על השאלות הבאות:

6. א. היכן חנו הפלשתים והיכן היה שמשון באותו הזמן?
ב. חשבו מדוע לא באו הפלשתים עד אילון?

7. מניין אנו לומדים על השליטה של הפלשתים ביהודה?

8. מדוע שמשון משיב את בני שבט יהודה שלא יפגעו בו? הרי הוא היה כה גבור שיכול היה לנצחם בעצמו?

שאלת הרחבה: האם זכור לכם מקרה מספר שופטים שבו תושבי עיר היו משועבדים לעם אחר ולא רצו לסייע לבן עמם במלחמתו נגד העם האויב?

בארי מלים

יחידה חמורנים - סיבת קריאת היחידה (מספר ט') - חמורנים על בני ישראל - חמורנים (מספר ט') - חמורנים (מספר ט') - חמורנים (מספר ט') - חמורנים (מספר ט')

הקדמה

גבולות נחלת שבט יהודה - גבולות נחלת שבט יהודה התפרשו על פני שטח רב: הנגב, השפלה, חוף הים, ההר והמדבר - החל מהערבה במזרח וכלה בערים עזה ואשדוד במערב, ירושלים בצפון ונהר השיחור בדרום.

מכאן שהפלשתים שלטו באזורים משמעותיים בנחלת יהודה.

שלטון הפלשתים בשבט יהודה - שליטת הפלשתים ביהודה באה לידי ביטוי בשליטה צבאית, כגון פרישת כוחות לפי רצונם, מניעת מרידות, מעצרים של תושבי נחלת יהודה ועוד.

אחרי הנזק החקלאי הגדול שמשמשון גרם לפלשתים הם רוצים לאוסרו. כיצד יוכלו הפלשתים לאוסרו? האם יהיה משהו שיסייע להם? שמא הישראלים יעזרו לפלשתים לאסור את שמשון? האם הישראלים מוכרחים לנהוג באופן זה?

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

1. כיצד שמשון ושבט יהודה נמנעים ככל יכולתם ממלחמת אחים? מהו הלקח שאפשר ללמוד מכך על החשיבות של אחדות בעם ישראל?
2. מדוע שמשון מכה את הפלשתים דווקא באמצעות לחי של חמור? מה הדבר מלמד אותנו?
3. מה אנו לומדים על שמשון בפרק זה?

אפשרויות למענה ולדיון

הפלשתים עולים ממישור החוף והשפלה לעבר הרי יהודה כדי לאסור את שמשון. הם פורשים כוחות צבא בלחי, מקום במערב יהודה. שמשון נמצא במרכז נחלת יהודה, באזור העיר בית לחם.

אופן התנהלות זה מביאה לידי ביטוי את יחסי הכוחות בין הפלשתים לשבט יהודה. הפלשתים שולטים בשטח בכלל ובאנשי שבט יהודה בפרט. לשבט יהודה לא נותרה הברירה אלא לשתף פעולה עם הפלשתים ולאסור את שמשון.

מהפסוקים עולה שגם שמשון וגם שבט יהודה נמצאים במתח. מחד, שמשון מוכן להסגיר את עצמו לידי שבט יהודה כדי למנוע מהפלשתים להזיק ליהודה. מאידך, שבט יהודה מבטיח שלא יפגע בשמשון לרעה אלא ימסור אותו חי לפלשתים (ייתכן ואף הם חוששים מכוחו של שמשון). שני הצדדים אינם מעוניינים במלחמת אחים, ולכן שניהם פועלים בעצה אחת.

רוח ה', רוח גבורה ואומץ, שורה על שמשון, והוא מכה בפלשתים ללא כלי נשק אלא באמצעות לחי (לסת) של חמור. הכאה זו מראה שאין צורך בכלי נשק, אלא בכוח השליחות שה' נותן לאדם.

שמשון שר שירה "בלחי החמור חמור חמורתים בלחי החמור הכיתי אלף איש" (פסוק ט"ז). נראה שבשירה זו שמשון מודה לה' על הנס שזכה לו, בהכותו מספר רב של אויבים באמצעות לחי של חמור בלבד. עד כאן נראה היה שלשמשון יש כוחות עצמאיים שאינם באים מהקב"ה, אך שמשון עצמו מודע לכך שעל אף כוחו הרב, הוא תלוי בקב"ה. לכן הוא מתפלל לה' ומבקש שיושיע אותו וימנע ממנו ליפול לידי הפלשתים, מה שיביא למעשה חילול ה'.

יחידה זו מגלה לנו צד מיוחד על שמשון. על אף שמשמשון מתערה בחברה הפלשתית, הוא יודע מהיכן הוא בא ולאן הוא הולך. הפנים הרבות של שמשון משלימות תמונה שלמה המציגה בפנינו אדם בעל פנים מיוחדות ושונות משל שאר בני האדם.

המסרים העולים מן היחידה

1. **ערבות הדדית** - שמשון ערב לשבט יהודה ולכן הוא מוכן להסגיר את עצמו לידי הפלשתים, ובלבד שלא יאונה שום רע לשבט יהודה.
2. **כוחה של תפילה** - שמשון מתפלל לה' בצרתו, ה' שומע ומקבל את תפילתו ובוקע לו את מכתש המים.

הצעות להמחשות ולהרחבות

1. להראות במפה היכן נמצאים המקומות הבאים: תמנתה, מערב נחלת יהודה, אזור בית לחם.
2. יוחנן הוא אחד מחיילי שבט יהודה שעומד לאסור את שמשון. כתבו מה תחושותיו ורגשותיו כשהוא עומד לקראת משימה זו. האם הוא מרגיש בנוח עמה?